

Petras Juknevičius

Komarai – viena garsiausiu ne tik Raguvos, bet ir viso Panevėžio krašto bajorų giminių. Jie turėjo savo herbą: raudoname fone – balta lelija viršune žemyn, o ant jos kryžius. Ant šalmo – trys stručio plunksnos. Tiesa, žinoma ir kita Komarų giminės šaka, turėjusi herbą *Korczak*. Čia kalbame apie Komarus, turėjusius savo herbą.

Bene pirmasis Komarų paminėjimas – 1481 metai. Giminės pradininku laikomas Komaras, vadintas Zabožinsku. Dabartinėje Ukrainoje, netoli Užgorodo, jis įkūrė Komargradą. Jo palikuonys iškūrė paveldėtose žemėse Padnestrėje. Komaras Zabožinskis turėjo tris sūnus: Ivaną, Ostapijų ir Semioną. Pastaruję, Ostapijaus ir Semiono, palikuonys persikėlė į Lietuvą: Volynės stalininko Ostapijaus Komaro vienas iš trijų sūnų, karaliaus dvariškis Ivanas apsigyveno Lietuvoje, o vienas iš keturių Lucko iždininko Semiono Komaro sūnų, karaliaus Aleksandro dvariškis Motiejus, buvo gavęs valdas Mstislavlio vaivadijoje, paskui – Lietuvoje. Jis su žmona Zdania Klučina užaugino dukrą Barborą ir sūnus: Jeronimą, Motiejų, Joną, Mykolą ir Bieniašą (Benediktą).

Motiejus, vienas iš jo sūnų, buvo vedęs Chodkevičiūtę. Iš šios santuokos žinomas sūnus Kristupas Komaras, kuris buvo karaliaus rotmistras, ištikimas Žygimantui III. Kristupas buvo vedęs Agniešką Černecką, su kuria sugyveno du sūnus: Jeronimą ir Vladislovą. Abu jie užėmė įvairias pareigas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje. Ašmenos žemės teisėjas Vladislovas Komaras buvo vedęs kunigaikštytę Izabelę Dolskytę.

Paskutiniojo Motiejaus Komaro sūnaus Bieniašo sūnūs Mykolas ir Jurgis turėjo valdų Vilniaus apylinkėse. Jurgis Komaras buvo Vilniaus pilies raštininkas, karaliaus vaiskis, vėliau – Vendeno (Césio) vaiskis. Savo lėšomis jis buvo įkūręs šarvuotą vėliavą (pulką). Žinomi šie Jurgio vaikai: Danielius, Vladislovas, Jeronimas, Jonas ir Mykolas. Pastarojo sūnus Mikalojus Komaras 1701 m. paveldėjo Palėvenės ir Raguvėlės dvarus. Jis buvo vedęs Joaną Sokolovską. Jų sūnūs Ignacijus ir Antanas 1744 m. tapo šių dvarų paveldėtojais. Antanas, 1765 m. Volkovysko kardininkas, greitai tapo abiejų dvarų valdytoju. Jis buvo vedęs du kartus: pirmą kartą – I. Stankevičiūtę, antrą – N. Korf. Šeimos turtus paveldėjo jų sūnus Juozapas – Vilniaus vyriausiojo teismo 2-ojo departamento prezidentas. J. Komaras didino

giminės turtą: apie 1830 m. iš Eustachijaus Chrapovickio jis nupirko Baisogalos dvarą, savo rankose sutelkė Palėvenę, Raguvėlę, Panemunį, Onuškių ir kitas smulkesnes valdas. Buvo vedęs Teklę Zyndram-Koscialkovską, su kuria turėjo tris sūnus: Teofilių, Konstantiną ir Juozapą. Jiems ir atiteko šeimos turtas.

Vyriausasis sūnus Teofilis Komaras gavo valdyti Čedasų, Onuškio ir Panemunio dvarus. Jis vedė Rachelą Meištavičiūtę. Panemunis ir Čedasai atiteko jų sūnui Juozapui, vedusiam grafaite Gabriele Staženskaitę, o Onuškis – kitam sūnui Vladislavui, sukūrusiam šeimą su Marija Kerbedyje. Šios giminės šakos atstovai žinomi kaip Onuškio, Čedasų ir Panemunio bažnyčių fundatoriai ir rēmėjai. Dar ir tarpukaryje Onuškio parapijos Angelaičiams vadovavo viena iš Komaraičių.

Baisogalos dvaro paveldėtojas Vladislovas Komaras dar valdė Skašaičių, Vainiūnų, Jordaičių, Kepalų, Kalvių, Satkūnų, Švaininkų ir kitus dvarus. Buvo išrinktas Panevėžio apskrities bajorų maršalka. V. Komaras buvo vedęs du kartus. Su pirmaja žmona Kotryna Zajančkovskaite (1810–1873) turėjo dukrą Jadvygą, ištekėjusią už Henriko Zabielas. Su antraja žmona Ona Končiuvaite (1847–1900) užaugino keturis vaikus: dukras Kotryną (ištekėjo už Konstantino Komaro) ir Mariją bei sūnus Medardą (1881–1937), vedusį Mariją Kamaraitę (1881–1956), ir Vladislovą (1885–1941). Pastarajam atiteko Baisogala. Vladislovas vedė Rožę Voroneckaitę (1885–1962). Beje, ji nupirko Gelgaudiškio dvarą su 20 palivarkų ir padovanovo vyro broliui Medardui.

Konstantinas Komaras, Rusijos gvardijos poručikas, Ukmergės apskrities bajorų maršalka, paveldėjęs Palėvenės ir Raguvėlės dvarus, buvo vedęs vengrę Olgą Balugianską (1817–1880). Jie užaugino dvi dukras ir tris sūnus. Dukros Olga ir Teklė ištekėjo ir išėjo gyventi į kitas valdas. Šeimos turtai buvo padalinti sūnumi: Antanui, Jurgui ir Mykolui.

Antanas Komaras vedė Elžbietą Labincuvaitę, Jie turėjo dukrą Kotryną. A. Komarui priklausė Vašuokėnai ir Koločiai su užsieniais ir palivarkais, iš viso 1094 dešimtinės dirbamos ir 126 dešimtinės netinkamos dirbtų žemės bei 2285 dešimtinės miško, taip pat nedidelis Pamarnakių dvarelis. Vėlesni šaltiniai mini, kad Elžbieta Komarienė (matyt, po vyro mirties) valdė Surdegio dvarą, kurio valdą sudarė 497 dešimtinės dirbamos ir 56 dešimtinės nedirbamos žemės bei 155 dešimtinės miško, o taip pat Dudiškių, Traškių ir Marijonavos palivarkus Subačiaus apylinkėse.

Jurgis Komaras 1882 m. valdė Miežiškių dvarą su 287 dešimtinėm dirbamos ir 44 dešimtinėm netinkamos dirbtų žemės bei 136 dešimtinėm miško, Kazimieravą (Raguvos valsčiuje) su 137 dešimtinėm dirbamos žemės

ir 123 dešimtinėm miško, Palėvenės dvarą, kuriam priklausė 1259 dešimtinės dirbamos ir 248 dešimtinės nedirbamos žemės bei 2093 dešimtinės miško, keli Baisogalos dvaro palivarkai su 918 dešimtinių dirbamos ir 44 dešimtinėm netinkamos dirbtų žemės bei 443 dešimtinėm miško.

Su žmona Marija Čechovskaite turėjo dukrą Mariją, ištakėjusią už Medardo Komaro, sūnų Bogdaną (1884–1962). Jis tapo Palėvenės dvaro paveldėtoju. Bogdanas Komaras buvo vedęs du kartus: pirmoji žmona buvo Marija Rostrapovičiūtė. Ji mirė 1910 m., o antraja žmona tapo Ksenija Katalymova (mirė Panevėžyje 1983 m.). Su pastaraja turėjo dukras Ireną ir Mariją. B. Komaras buvo baigęs Peterburgo žemės ūkio mokyklą ir Krokuvos Jogailos universiteto Agronomijos fakultetą. Mokėjo lenkų, rusų, prancūzų, vokiečių kalbas. Dabar Palėvenės dvaras grąžintas Bogdano Komaro vaikaitei, Irenos dukrai, Nijolei Marijai Milaknienei.

Raguvėlės dvarą paveldėjęs Mykolas Komaras (1842–1933) buvo vedęs du kartus: pirmą kartą Liudviką Valickaitę (1842–1893), antrą – Rozą Michelson. 1882 m. jo valdą sudarė: Raguvėlė su Rukiškiais ir Poliancais, kur buvo 1494 dešimtinės dirbamos ir 136 dešimtinės nedirbamos žemės bei 1932 dešimtinės miško, Bartkūniškių dvaras netoli Krakių su 242 dešimtinėm dirbamos ir 10 dešimtinių nedirbamos žemės bei 150 dešimtinių miško, Kavarsko apylinkėse Šventežerio dvaras su 340 dešimtinių dirbamos ir 262 dešimtinėm netinkamos dirbtų žemės bei 115 dešimtinių miško, netoli Taujėnų Vaviškių ir Benudiktavo dvarai su 307 dešimtinėm dirbamos ir 152 dešimtinėm netinkamos dirbtų žemės bei 121 dešimtine miško, didelis Drutoviškių dvaras Raseinių apskrityje su 1016 dešimtinių dirbamos bei 125 dešimtinėm nedirbamos žemės ir 142 dešimtinėm miško.

Mykolas Komaras turėjo keturis vaikus: dukteris Ievą ir Mariją bei sūnus Konstantiną ir Mykolą. Raguvėlė atiteko Mykolui, vedusiam giminaitę Kotryną Kamaraitytę (1878–1919) iš Baisogalos. Konstantinas Komaras mirė 1940 metais. Paskutiniuoju, tik nominaliu, Raguvėlės dvaro šeimininku tapo jo sūnus Vladislovas (1910–1944). Jis buvo vedęs Vandą Jasienkaitę. Iš šios santuokos žinoma duktė Renata, ištakėjusi už grafo Pšezdeckio, ir sūnus Vladislovas, žinomas sportininkas, rutulio stūmikas, 1972 m. Miunchene tapęs olimpiiniu čempionu (nustūmė rutuli 21 m. 18 cm). V. Komaras dalyvavo ir 1934 m. bei 1968 m. olimpinėse žaidynėse. 1993 m. jis išleido autobiografinę knygą „Wszystko Porąbane“. V. Komaras žuvo 1998 m, autokatastrofoje netoli Štetino (A. Baženskio duomenys).

Anksti mirus Vandai Komarienei, Vladislovas Komaras vedė Palėvenės dvaro administratorę Janiną Buivydaitę (santuoka registruota Lenkijoje). 1992

m. Raguvėlės dvaras buvo grąžintas iš šios santuokos gimusiai dukrai Alvilinai Rimkevičienei.

Neaišku ar šio herbo Komarams priklausė 1789 m. Minske mokesi Martynas ir Tomas Komarai.

Šaltiniai ir literatūra

1. Aftanazy R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. – Wrocław, Warszawa, Kraków. – T.3. – 1992. – P.175, 225-226.
2. Aftanazy R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. – Wrocław, Warszawa, Kraków. – T.4. – 1993. – P.330-333.
3. Barysas M. Miunchenas, olimpinis ir kasdieniškas. – Vilnius. – 1974. – P.172.
4. Boniecki A. Herbarz polski. – T.9. – Warszawa. – 1906 – P.357-362.
5. Herbarz polski Kaspra Niesieckiego S. J. powiększony dodatkami z późniejszych autorów, rękopismów, dowodów urzędowych i wydany przez Jana Nep. Bobrowicza. – T.2. – Lipsk. – 1839. – P.165-166.
6. Jučas M., Mulevičius L., Tyla A. Lietuvos valstiečių judėjimas 1861–1914 metais. – Vilnius. – 1975. – P.124, 135, 243.
7. Juknevičius P. Apie čia gyvenusius bajorus. Komarai // Tėvynė. – 2002 02 20.
8. Juknevičius P. Bajorų Komarų giminės istorijos fragmentai // Raguvा. – V. – 2001. – P.117-122.
9. Juknevičius P. Komarai // Dvarų kultūra – Lietuvos kultūros dalis. Komarai. Konferencijos, įvykusios 2001 m. kovo 2 d., pranešimų tezės / Sudarytojas ir redaktorius P. Juknevičius. – Panevėžys. – 2001. – P.4-6.
10. Komar Władysław // Nowa encyklopedia powszechna. – T.3. – Warszawa. – 1997. – P.428.
11. Lietuvos bajorų palikuonys. – Vilnius. – 2000. – P.124.
12. Meyszowicz W. Gawędy o czasach i ludziach. – Londyn. – 1986. – P.86-88.
13. Panevėžio vyskupija. Istoriniai duomenys, pastoracinė veikla. – Vilnius. – 1998. – P.181, 447.
14. Raporty generalnych wizytatorów szkół komisji Edukacji Narodowej w Wielkim Księstwie Litewskim 1782–1792. – Ossolineum – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk. – 1979. – P.387.
15. Tyla A. 1905 metų revoliucija Lietuvos kaime. – Vilnius. – 1968. – P.76.
16. Uruski S. Rodzina. Herbarz szlachty polskiej. – T.7. – Warszawa. – 1910. – P.122-126.
17. Wójcik Z. Komar Hieronim // Polski słownik biograficzny. –T.XIII/1. – Zsz.56. – Wrocław – Warszawa – Kraków. – 1967. – P.371-373.
18. Алфавитный список землевладельцев Ковенской губернии. Составлен въ Ковенском Губернском статистическомъ комитетъ. Издание 2-е исправленное и дополнительное. – Ковна. –1889. – C.231-232.